

bibban

Biblioteket blev
Nura Farahs
fristad

SID 9

Barnlitteratur
på frammarsch i Marie-
hamn

SID 20

TEMA:

Tillsammans Finland 100 år

AFRIKA OCH MELLANÖSTERN INTOG BIBLIOTEKET

I4

Det börjar bli dags att ställa in siktet på höstens biblioteksdagar som i år går av stapeln i Närpes. Medverkande är bl.a. författaren och illustratören **Stina Wirsén** och **Karin Linder** från Svensk biblioteksforening. Välkommen med på mångsidiga och inspirerande föreläsningar och pandediskussioner!

32

TEMA: Tillsammans

9 Finland är inte ett land med bara en berättelse

I2 Läsäventyret rullade igång

I6 En bok för varje självständigt år

I8 Kolumn: Med perspektiv framåt tillsammans

20 BARNLITTERATUREN TAR PLATS I MARIEHAMN

25 SOM ATT SAMLAS KRING EN LÄGERELD

AKTUELLT	4-8
TEMA: Tillsammans	9-18
Fem frågor till läsambassadören	19
Barnlitteraturen tar plats i Mariehamn	20
Ju mer synlighet, desto bättre barnböcker	21
På havsäventyr med Sally Jones i Åbo	22
Bärtil lockar till högläsning	22
Estrids bokklubb återvänder	23
Finlandssvenska klassiker	24
Som att samlas kring en lägereld	25
Sunniva Drake fick yttrandefrihetspris	26
Helmet-biblioteken beaktar sexuella minoriteter bättre	26
Kampanj för bibliotekarie i husarrest	26
Kolumn: Disneyland eller vardagsrum?	27
Gemensam symbol för de allmänna biblioteken	31
Internetgodis	31

HÄLSNINGAR FRÅN STYRELSEN

MEDLEMSRESA
TILL MARIEHAMNS
LITTERATURDAGAR

28

Förnyade stadgar under arbete 29

Nordiskt samarbete i IFLA..... 30

FÖRFEST
PÅ BIBLIOTEKEN

30

För biblioteken är samarbete inget nytt

Föga anade vi då temat för Finlands 100-årsjubileum lanserades att jubileumsåret inleds med en ny bibliotekslag. Jubileumsårets tema är som bekant Tillsammans och det går att dra vissa paralleller till den nya lagen. Många av oss har deltagit i den lagturné som ministeriet och Regionförvaltningsverket har ordnat runt om i landet. Vi har öppnat upp lagen tillsammans och fått fundera på vad den innehåller. Vad är nytt, vad gör vi redan och vad kan vi ännu utveckla. Jag tror att turnén har varit viktig och gett oss möjlighet att få fundera på och diskutera innehållet i lagen tillsammans.

Paragraf 5 och 11 i lagen handlar om kommunens uppgifter och om samarbete. Kommunen och biblioteket skall samarbeta med övriga bibliotek, med aktörer inom biblioteksområdet, med sammanlutningar etc. I paragraf 5 står också om invånarnas rätt att bli hörda och vara delaktiga i beslut som gäller de allmänna biblioteken.

För de allmänna biblioteken är samarbete inget nytt. I Finland började biblioteksnätverk grundas redan på 1990-talet och har utvecklats och omformats genom åren. Ett av de första nätverken var Blanka i Åbolands skärgård där jag jobbar och förra hösten fick vi höra om det nya nätverket Helle i Nyland. Idag hör nästan alla bibliotek till ett nätverk och jag tror vi är eniga om att det inte skulle gå att driva verksamhet idag utan denna form av samarbete. Talar man med kolleger från Sverige är de alltid lika intresserade av att höra hur naturligt samarbetet ingår i vår biblioteks vardag.

Tillbaka till jubileumsåret. Alla bibliotek deltar på något sätt i firandet av Finlands 100 år, det är läskampanjer, jubileumsföreläsningar, utställningar m.m. under hela året. Förutom det synliga firandet kan Finlands bibliotek säga att vi uppmärksammar jubileumsårets tema Tillsammans varje år; tillsammans med kolleger,

bibliotek, övriga aktörer och våra användare skapar vi vår verksamhet oberoende av jubileumsår eller inte.

Slutligen vill jag uppmana alla bibliotek att delta i evenemanget Förfest på bibliotek den 5.12, som koordineras av Finlands biblioteks förening.

Karolina Zilliacus
är ordförande för FSBF

Bibban

är Finlands svenska biblioteks förenings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 30.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

Utgivare

Finlands svenska biblioteks förening r.f.

Ansvarig utgivare

Karolina Zilliacus (ordf.)

ordforande@fsbf.fi

Chefredaktör

Pamela Friström
bibban@fsbf.fi

Redaktionsråd

Malin Hollmén

Lisa Strömsholm

Ylva Larsdotter

Layout Heidi Jylhä, Solid Media

Tryckeri Forsberg, Jakobstad

Annonser

Vill Du annonsera i Bibban?

Hör i så fall av dig till bibban@fsbf.fi.

Annonspriser:

Helsida (bakpärm) 350 €

helsida (inlaga) 300 €

halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

Material

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till bibban@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publika-

tion och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €

Studerande, arbetslösa, pensionärer

och moderskapslediga 10 €

Konto: IBAN: FI1280001270200513

Referensnummer: 30 050 15

Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsändringar kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Pamela Friström

Bibban + förskolan = sant

■ Under läsåret 2016-2017 har Stadsbiblioteket i Närpes och Närpes stads sju förskoleklasser haft ett nära och givande samarbete. Det som började som en tanke under en kafferast på bibban utmynnade i turnerande bibbatanter, dito sagopåsar och hemliga lådor, förskolorna besökte huvudbiblioteket där personalen ordnade program, och sexåringarna fick delta i spännande upplevelsestunder.

Den ursprungliga tanken var att göra

en punktinsats hos stadens sexåringar: Genom att överösa barnen med aktiv läsfrämjande verksamhet under den period då de håller på att lära sig bokstäver och ord samt knäcka läskoden uppmontras läsintresset och –nyfikenheten.

Höjdpunkten under läsåret inföll i mars då vi tack vare Svenska Kulturfondens "Kultur på bibban"-bidrag hade finbesök av läsinspiratören **Netta Möller-Salmela**. Varje förskoleklass fick ta

del av hennes magiska upplevelsestund. Det var härligt att se hur barnen (och även lärarna) gick in i berättelsevärlden, och kom ut ur den med en ny erfarenhet. Förskolelärarna fick sig lite extra till livs i form av en föreläsning med Netta under vilken hon delade med sig av sina läsfrämjande metoder, verktyg och idéer.

Erfarenheten av detta intensifierade samarbete gav mersmak. Ursprungligen skulle projektet sträcka sig över ett läsår, men som det ser ut nu fortsätter vi med nya äventyr tillsammans med nya sexåringar i höst!

Magdalena Udd

Nya chefredaktören presenterar sig

■ Mitt namn är **Pamela Friström**, och jag är ny chefredaktör för Bibban. Sommarnumret som du nu håller i din hand är det första numret som jag, tillsammans med många hjälpande händer, har fått göra.

Jag är journalist, med en bakgrund inom nyhetsjournalistiken, men jobbar numera som frilansjournalist och skriver ofta om utbildning och kultur. Jag är uppvuxen i Finlands lyckligaste kommun Larsmo, studierna förde mig till Helsingfors och numera är jag bosatt i S:t Karins. På min fritid renoverar och odlar jag, och bär hem trädgårdsböcker från biblioteket.

Som de flesta av er säkert vet görs Bibban i stor utsträckning på frivillig basis och det är väldigt fint att se hur många som ställer upp och hjälper. Tack! Den hjälpen kommer att behövas också i fortsättningen. Jag hoppas ni tycker om det vi har åstadkommit tillsammans i det här numret, och att tidningen får följa med ut på balkongen, ut i trädgårdsgungan, ut på bryggan. Skön sommar!

Har du synpunkter på Bibban? Kontakta mig gärna på bibban@fsbf.fi

Böckerna märks ut och samlas på en egen hylla på ungdomsavdelningen.

Högstadiunga fick påverka bokvalen

■ Under våren har Ekenäs bibliotek testat en modell där en grupp högstadiungdomar fått välja böcker till ungdomsavdelningen inom en given budget. Ungdomarna rekryterades dels via skolornas modersmåls lärare, dels tillfrågades prao-elever och "stammisar" direkt. Den största utmaningen var att få ihop en någorlunda mångsidig grupp och det lyckades inte riktigt, ingen finsk-

språkig som anmält intresse hoppade av.

Dock hade deltagarna olika litteratursmak vilket de också själva uppskattade. Sexton böcker har köpts in, de flesta på engelska, och de har lånats flitigt också av låntagare utanför bokvalsgruppen. Titlarna lär vara sådana som "alla talar om" trots att jag, som normalt väljer ungdomsböcker, inte hört om dem, vilket visar att gruppen fyller en funktion.

Till hösten ska vi försöka få med några nya förmågor och förhoppningsvis en bredare sammansättning.

Lisa Strömsholm

Åboländskt pris till en sann kreativitetsodlare

■ **Emmy och Wolter Ramsays pris** går i år till **Paola Fraboni** som under en lång tid har arbetat med att främja läslust och ordkonst bland barn och unga i Åboland.

I prismotiveringen står att "Paola inspirerar barn i Åboland till läsning och ordkonst genom att leda ordverkstäder, ordplask, sagoesor, rimklubbar m.m. Hon gör

det med en entusiasm och sann glädje och med barnet i fokus vilket gör att hennes besök alltid är välkomna. Hon glömmer inte heller bort att berätta om vikten av att läsa för dem som jobbar med barn genom att hålla inspirationsföreläsningar för vuxna."

Emmy och Wolter Ramsays pris instiftades år 2006 med anledning av att 150 år

Enligt prismotiveringen gör Paola sitt arbete med en entusiasm och glädje som gör att hennes besök alltid är välkomna. Paola Fraboni leder ord- och läselekar för barnen.

har gått sedan brukspatronen Wolter Ramsay grundade det första biblioteket i Dragsfjärd. Priset delas ut av Kimitoöns kommun, Björkboda Lås och Föreningen Konstsamfundet som vill uppmärksamma och hedra en person eller grupp som aktivt bidragit till utvecklandet av biblioteksverksamheten och/eller på olika sätt stimulerat intresset för läsning och bildning i Åboland. Pristagaren utses av Blankabibliotekens ledningsgrupp.

Karolina Zilliacus

Kulturdusch för rådgivningsbesökare

■ Kulturrådgivning är en verksamhetsform där kulturaktörer besöker barn- och mödrarådgivningar för att presentera sig. I Esbo har anställda vid stadsbiblioteket, stadens kultur- och bildningstjänster samt orkestern **Tapiola Sinfonietta** besökt rådgivningarna. Formatet är enkelt: Man plockar med sig broschyrer och övrigt material och träffar besökare i rådgivningens väntrum under några timmar. Man pratar med kunderna, besvarar deras frågor och tar emot feedback.

Kulturrådgivningen kan fungera som den tändande gnistan till att syssla med kultur i vardagen och ge tips om vilka möjligheter hemstaden kan erbjuda.

Esbo stads kulturtjänster ordnar då och då också workshops för rådgivningspersonal och de aktörer som är involverade i kulturrådgivningen. Vid ett sådant tillfälle initierade violinisten **Leena Tuomisto-Saarikoski** från Tapiola Sinfonietta ett samarbete mellan orkestern och biblioteket. Hon föreslog att någon från biblioteket skulle

läsa högt och att hon skulle spela violinen. Jag blev genast intresserad och tillsammans med mina finskspråkiga barnbibliotekskolleger satte vi igång och planerade.

Vi valde att arbeta med poesi för barn eftersom texterna är korta. Vi från biblioteken valde texter på svenska och finska och Leena planerade hur hon skulle kombinera musiken med texterna.

Ibland började Leena med ett kort violinintro och fortsatte sedan med olika musikaliska effekter – vatten som fryser till is, regn, åska, galopperande hästar och så vidare. Ibland började vi med läsning och violinen kom in senare eller efter att hela dikten blivit uppläst.

Vi har även framfört programmet i samband med familjedagar på biblioteken och kan varmt rekommendera samarbete mellan biblioteken och musiker.

Johanna Björkstén

*Specialbiblioteksfunktionär,
Entressebiblioteket, Esbo*

Kulturrådgivning på Södrick rådgivning i Esbo. Foto: Johanna Björkstén

NYTT BIBLIOTEKSHUS reser sig i S:t Karins

ARKA BOA
ARKKITEHTITOIMISTO

Biblioteket i S:t Karins är ett viktigt svenskt rum i en relativt finskspråkig kommun. Den svenskspråkiga befolkningen i S:t Karins växer stadigt och de senaste åren har utlåningen av svenska böcker fördubblats. I det nya biblioteket kommer det att finnas mer utrymme för den svenska samlingen.

■ I S:t Karins huvudbibliotek har man i årtal haft problem med inomhusluften, många i personalen har drabbats av allvarliga symptom. Biblioteksutrymmet i andra våningen av Kaarinan liiketalo har också varit alldeles för litet och dessutom svårtillgängligt för barnvagnar och rullstolar. I mars 2015 fattade stadsfullmäktige beslutet att bygga ett nytt hus, Kaarina-talo, i centrum av staden där bland annat biblioteket och samservicepunkten ska få plats. Det nya biblioteket väntas stå klart i januari 2018.

Som svensk bibliotekarie i S:t Karins är jag personligen mest nöjd med det faktum att vi nu kommer att få mer utrymme för den svenska samlingen. Befolkningen i kommunen ökar och andelen svenskspråkiga i S:t Karins likaså. För tillfället är vi

ungefär 4,3% svenskspråkiga men ökar hela tiden. Det märks också i S:t Karins svenska skola, som knakar i fogarna när alla klasser ska rymmas in, och där man redan funderar på ett eget svenskt högstadium. Biblioteket försöker naturligtvis svara på det ökade behovet med ökade inköpsanslag för de svenska böckerna överlag och särskilt mera svenska böcker för unga vuxna.

Utlåningen av svenska böcker har nästan fördubblats de senaste åren. År 2013: 6 824 utlånade svenska böcker, år 2014: 9 558, år 2015: 10 373. Förra året, år 2016 lånades hela 12 860 svenska böcker i S:t Karins bibliotek. Det här är en tid av sjunkande lånesiffor i hela landet!

Den svenskspråkiga servicen för barn och unga har de senaste åren utvecklats till

att i stort motsvara den finska. Vi erbjuder sagostunder, rävrundor för förskoleleverna och bokprat för årskurs 2, 3 och 5. Läsdiplomet finns nu också på svenska och uppdateras varje år. Svenska elever deltar i diktävlingen Mini Runo-Kaarina och läshunden har besökt också svenska skolan. Verksamhet för vuxna, med författarbesök och dylikt, har hittills varit sparsam, men vi hoppas naturligtvis att vi i och med det nya bibliotekshuset ska kunna erbjuda de tjänster kunderna efterfrågar.

S:t Karins bibliotek och bibliotekspersonalen står inför stora utmaningar i och med det nya bibliotekshuset. Hur ska vi på bästa sätt planera utrymmen, hyllor, skyltning och alla tusen små detaljer som krävs i ett projekt av den här kalibern? Hur ska vi effektivt ordna med flytt av böcker, material, arbetsutrymmen? Hur ska personalen räkna till i det nya huset med två våningar och tre betjäningsskåp? Hur ska vi orka? Samtidigt är det alltid kundens bästa som står i fokus, det är för våra barns bästa som vi vill få till stånd ett så bra bibliotek som möjligt, för S:t Karins och för framtiden - också på svenska.

Följ med byggprojektet på vår blogg:
www.kaarina.fi/blogit/yhdessakaarinataloon

Katarina Grönqvist

Byggandet inleddes i juli 2016 och framskrider i rask takt. Tanken är att biblioteket ska kunna öppna sina dörrar i det nya huset i januari 2018.

De glada färgerna och barnens beskrivningar av sina konstverk piggar upp i biblioteket.

Färgglad vernissage i Yttermalax bibliotek

■ Yttermalax bibliotek och Solhagens daghem i Malax beslöt att samarbeta kring en utställning av daghemsbarnens teckningar och pyssel. Barnen och deras föräldrar bjöds in till vernissage och många glada utrop hördes när de små konstnärerna upptäckte

sina egna konstverk i biblioteket. Teaterpedagog **Nina Dahl-Tallgren** höll sagostund och biblioteket bjöd på saft och böcker. De färgglada konstverken får hänga kvar några veckor i biblioteket så många andra också får en chans att se dem.

Teaterpedagog Nina Dahl-Tallgren fick barnen att ivrigt följa med i sagan Bu och Bästädar.

Maria Kronqvist-Berg
Malax kommunbibliotek

■ I augusti varje år firar vi **Nykarlebyveckan** i Nykarleby stad. I år går den av stapeln 12–19 augusti. Under denna vecka ordnas det olika kulturevenemang runt om i staden och i byarna av både föreningar och stadens Kultur & Fritid. Biblioteken i Nykarleby är självklart med och ordnar evenemang för invånarna.

Årets program har utformats så att det anknyter till Finlands 100-årsjubileum. För barnen ordnar vi sagostunder i filialerna och i vårt sagorum. Vi tar avstamp i hur Finland och skolan utvecklats under hundra år genom att först berätta Topelius barndikt om *Lilla Skrällan*. Därefter reflekterar vi över hur skolan är i dag med en saga från nutidens skolmiljö. Under Nykarlebyveckan har vi som tradition att framföra en bearbetad saga av vår egen sagofarbror **Zacharias Topelius**. Sagan delas ut via skolor och daghem och kan också hämtas från biblioteket. Sagan publiceras även på Nykarleby stads webbsida.

För de vuxna erbjuder vi i år författarböcker med jubileumsanknytning av **Alfred Backa** och **Antti Tuuri**. Alfred Backa berättar om sin bok *Finland hundranån-*

Under Nykarlebyveckan är det tradition att framföra en bearbetad saga av stadens egen sagofarbror Zacharias Topelius.

Resa i tiden i Nykarleby bibliotek

ting. Antti Tuuri håller två anföranden utgående ifrån sin bok *Surmanpelto*, som utspelar sig i Nykarleby under Finska inbördeskriget 1918.

Under Nykarlebyveckan får våra be-

sökare resa i tiden och uppleva Nykarlebyns och Finlands historia och får förhoppningsvis nya inblickar i händelser som gjort vårt land till det land det är i dag.

Johanna Häggblom

Satsning på mångkulturella bibliotek i Österbotten

Jakobstads barnavdelning.

■ Under sex månader, från september 2016 till mars 2017, deltog Fredrikbiblioteken i Österbotten i ett projekt med fokus på mångkulturellt arbetet. I en tid då samhället och kunderna på biblioteken är mer heterogena än någonsin ville man kartlägga och synliggöra behovet och betydelsen av bibliotekens mångkulturella verksamhet.

Inom ramen för projektet Mångkulturell biblioteksverksamhet gjordes enkäter, intervjuer, biblioteksbesök, observationer och statistikinsamling över vad som görs på biblioteken i dag, och hur materialbeståndet i biblioteken och språksituationen i kommunerna i Fredrikanätverket i Österbotten ser ut.

Resultaten visar att en stor del av bibliotekspersonalen möter en mångkulturell kundgrupp och att detta är något som de behöver stöd med. Framst önskas hjälp med boktips på andra språk, materialkoordinering och uppsökande verksamhet, men också information och stöd från kommunen om integrationsfrågor efterlyses. Biblioteken är också öppna för att andra aktörer som arbetar med integration kommer till biblioteket och använder lokalerna. Tidsbrist och otillräckliga kunskaper i främmande språk (t.ex. arabiska och somaliska) gör att biblioteken själva inte kan ordna mångkulturell verksamhet. De flesta kan ändå tänka sig att ordna t.ex. sagostund på andra språk i bib-

lioteket och att ett cirkulationsbestånd av det material som finns på andra språk kunde prövas inom nätverket. Många uttryckte också speciellt att man vill nå mammor som ofta är hemma med barnen.

För att kunna planera verksamheten mera kundorienterat gjordes en webbenkät till målgruppen där 32 personer deltog. I denna grupp fanns 15 olika språk representerade och en majoritet av respondenterna var kvinnor. Verksamhet som önskades mest var språkcafé på svenska och engelska, läxhjälp, spelkvällar och handarbetscaféer. Både läxhjälp och handarbetscafé ordnas redan i två bibliotek inom Fredrikanätverket och kunde därför startas upp på flera ställen redan till hösten. Även de övriga önskemålen ska i samarbete med andra aktörer ordnas åtminstone på ett antal pilotbibliotek i nätverket för att sedan spridas till de övriga biblioteken.

Åsa Broo

projektkoordinator

Språkhörnan i Nykarleby rymmer böcker för alla åldrar på övriga språk.

Pippi i Vörå.

Finland är inte ett land med bara en berättelse

Det var till Gårdsbacka bibliotek i östra Helsingfors Nura Farah tog sin tillflykt under tonåren. Det var 90-tal, lågkonjunktur, och somaliska Farah den enda mörkhyade eleven i hela högstadiet.

TEMA:

Tillsammans - Finland 100 år

Det var inte lätt att var invandrare i Finland då, säger hon enkelt. Jag vet inte om det är det nu heller. Men på biblioteket fick jag vara Nura och inte "den där negern".

Nura betyder ljus.

Nura Farah, hennes mor och en syster kom till Finland 1993. Familjen flydde det somaliska inbördeskriget, som pågår fortfarande. Farah var 13 år.

Från biblioteket bar hon hem lass med tecknade serier.

– Jag och min lillasyster läste jättemycket, särskilt på loven. Kalle Anka, och Tintin, minns jag, och via bilden lärde vi oss finska.

På åttan skulle eleverna läsa Anne Franks dagbok. Dagboken gjorde ett djupt intryck på Farah. Den var skriven av någon som var ung som hon själv, språket var tillräckligt enkelt för att hon skulle förstå, och boken öppnade Farahs ögon för Europas historia. Under en tid var hon nästan besatt av att läsa om andra världskriget och judeförföljelsen. Efter det dök hon in i Finlands historia.

– Under en lång tid kände jag en oerhörd skam varje gång en somalier, eller egentligen

vilken mörkhyad person som helst, utpekades i nyheterna på grund av slagsmål och bråk. Därför kändes det så enormt befriande att läsa och inse att varje folk bär på egna synder. Via boken lärde jag mig att skam går att bearbeta, det var en insikt som gav mig hopp och hjälpte mig att förlåta.

– Också Finland lever med minnen från kriget som inte är helt bearbetade ännu, tillägger hon.

Det var de historiska romanerna som så småningom också födde drömmen om en egen bok. Farah hade läst **Khaled Hosseinis** skildringar av livet i talibanernas Afghanistan och **Chimamanda Ngozi Adichies** bok om inbördeskriget i Nigeria, och slogs av tanken att någon borde berätta Somalias historia.

Berättelsen får ta tid

Men Nura Farah var också duktig på kemi i skolan, och utbildade sig till laborant. Hon fick jobb på Livsmedelssäkerhetsverket Evi-
ra där hon undersöker galna ko-sjukan.

– Det är underbart att ha ett fast jobb. Skrivandet får ta sin tid, får mogna långsamt.

Farah gör ingen hemlighet av att finskan, språket hon skriver på, är en utmaning, och att hon ständigt kämpar med känslor av otillräcklighet, osäkerhet och rädsla för stafvel.

– Jag har fått en del kritik för att min finska är aningen fattig. Och det är kanske berättigt, jag skriver ju inte på mitt modersmål. Samtidigt har jag fått mycket positiv respons, och jag känner mig väldigt glad över att jag har lärt mig hygglig finska. Att någon dessutom velat publicera min berättelse är väl ändå något slags betyg.

I tre år arbetade Nura Farah med sin berättelse om nomadflickan Khadija i 50-talets Somalia som drömmer om att bli poet, ett värv som traditionellt varit männens domän. Diktkonsten i Somalia är också ett av bokens centrala teman.

Trots att boken utspelar sig på 50-talet, har den muntliga traditionen fortfarande en central roll i modern somalisk kultur.

– Jag var trots allt rätt ung när jag kom till Finland. För mig har arbetet med berättelsen om Khadija samtidigt varit en upptäcktsresa in i min egen kultur och min egen närhistoria.

Jag har fått en del kritik för att min finska är aningen fattig. Och det är kanske berättigt, jag skriver ju inte på mitt modersmål. Att någon velat publicera min berättelse är väl ändå något slags betyg, säger Nura Farah.

”Via boken lärde jag mig att skam går att bearbeta. Det var en insikt som gav mig hopp och hjälpte mig att förlåta.”

För mig har arbetet med berättelsen om Khadija samtidigt varit en upptäcktsresa in i min egen närhistoria, säger Nura Farah.

Boken *Aavikon tyttäret* (på svenska *Ökens döttrar*) utkom 2014. I dag, tre år senare, är uppföljaren till den somaliska släktkrönikan nästintill klar. Den väntas utkomma nästa år.

Stämplor föder rasism

Nura Farah är den första somaliern att ge ut en bok på finska, och en av få kvinnliga somaliska författare i hela världen. Somalias litterära tradition är fortfarande ung och majoriteten av de somaliska författarna är män.

– Det är klart att jag på många sätt är väldigt stolt över att vara den första somaliska författaren som publicerar ett verk på finska. Men det är också lite jobbigt att alltid

”Många finländare skulle bli överraskade om de visste hur många invandrare som tittar på självständighetsbalen på tv.”

sorteras in i det där facket. Jag är ju så mycket annat, inte bara somalier. Tänker jag på mitt jobb som laborant till exempel är det ju ingen som envisas med att kalla mig somalisk laborant. Det hör man ju hur absurt det låter.

Enligt Farah föder benägenheten att sätta stämplor på folk i slutändan rasism. Man kan tycka att det bara är ett mänskligt sätt att reagera, ett sätt göra verkligheten lättare att begripa. Men det är en benägenhet som samtidigt kan grunda sig på en ovilja att förstå det som är anorlunda. När vi sätter stämplor på människor

blir det lättare att ta avstånd från dem, den där somaliern, den där muslimen... Det är skrämmande, säger hon.

Ska Farah själv välja att kalla sig någonting är det finsk-somalier. Hon har fäst sig vid Finland.

– Finland är inte ett land med bara en berättelse. Det är ett land med många berättelser, och jag hoppas att vi kan ge dem alla utrymme. Samtidigt hoppas jag ju att vi kan se allt det vanliga och vardagliga så många av oss har gemensamt.

– Många finländare skulle bli överraskade om de visste hur många invandrare som tittar på självständighetsbalen på tv. Bara en sådan sak, säger Farah och skrattar hjärtligt.

Men sedan blir hon allvarlig igen.

– Det finns inte så många böcker om Somalia i bibliotekshyllan. Jag hoppas att de som läser min berättelse ska inse, trots att det är en annan historia och en annan kultur långt borta på ekvatorn, att också vi har minnen av krig på samma sätt som finländarna, och att vi upplever sorg och glädje på samma sätt.

**Text och bild:
Pamela Friström**

NURA FARAH

Verk: *Aavikon tyttäret*, Otava, 2014.

Född: 1979 i Saudiarabien.

Utmärkelser: Undervisnings- och kulturministeriets Finlandspris 2015.

Bor: I ett rött tegelhus i utkanten av skogen.

Familj: En liten pojke.

Läser helst: Laila Hirvisaari.

Skriver helst: Dikter om ändlös längtan.

Utställningar med barnboksillustrationer
turnerar i Finland under jubileumsåret

Läsäventyret rullade i gång

Det stora läsäventyret, som ordnas för att fira Finlands hundra år av självständighet, inledde sin evenemangsturné i Sibbo i april.

Läsäventyret ordnas av Barnboks-institutet och Läscentrum och idén är att lyfta fram barns och ungas läsning under jubileumsåret. Biblioteken har själva fått anmäla olika evenemang och program till projektet och dessutom finns en evenemangsturné, som besöker åtta orter. Till turnén hör utställningar, författarbesök och varierande kulturevenemang för barn. Lilla Tvåan (Pikku Kakkonen) deltar också i turnén.

I Sibbo togs turnén emot av kulturhuset Lilla Villan och biblioteken och det blev en hel månad fylld av utställningar, författarbesök och kulturupplevelser för barn.

På Sibbo huvudbibliotek kunde man i april se utställningen ”Sagornas trädgård”, med illustrationer av 18 nutida inhemska barnboksillustratörer. På väggarna i biblio-

tekets utställningslokal hängde bilder i stort format ur ett tjugotal älskade barnböcker utkomna under åren 2009–2016, bland annat böckerna om Sixten och Blixten, Risto Rappare och Vesta-Linnea. Böckerna ingick också i utställningen och dem kunde besökarna läsa eller bläddra i. De illustratörer som är med i den här utställningen är **Sari Airola, Linda Bondestam, Aino Havukainen & Sami Toivonen, Maija Hurme, Suvi-Tuuli Junttila, Jussi Kaakinen, Réká Kiraly & Marika Maijala, Katri Kirkkopelto, Marjo Nygård, Virpi Penna, Camilla Pentti, Christel Rönns, Salla Savolainen, Virpi Talvitie, Laura Valojärvi** och **Anne Vasko**.

På Söderkulla bibliotek kunde besökarna se utställningen ”Finland 100 – Illustrationskonstens klassiker”, med konst ur äldre inhemska barnböcker. Med fanns bilder av

illustratörerna **Rudolf Koivu, Tove Jansson, Maija Karma, Camilla Mickwitz, Hannu Taina** och **Kristiina Louhi**.

Den tredje utställningen som ingår i turnén är Lilla Tvåans 40-årsjubileumsutställning, som i Sibbo visades på kulturhuset Lilla Villan. Utställningens vernissage var samtidigt startskottet för barnkulturmåna-

den i Sibbo och då fanns Katti Matikainen på plats och läste sagor för barn.

Illustrationens klassiker. Den andra turnerande utställningen innehåller illustrationer av välkända illustratörer som Tove Jansson, Rudolf Koivu och Camilla Mickwitz.

OKKAILU TYR

bjöds Sibbobarnen i april också på Dockteater Ofelias föreställning "Reetu och Lola", Zacharias Topelius saga "Adalminas pärla" i en monologversion dramatiserad av **Helena Hasselblatt** och Teater Kojans version av "Vem ska trösta Knyttet?".

Författaren **Katri Tapola** besökte Lilla Villan och Söderkulla bibliotek gästades av den lokala författaren **Hanna Lundström**, som precis utkommit med sin andra dikt-bok för småbarn "Rassel prassel promenad. Poesi bland barr och blad".

Text: Malin Holmén

Foto: Ilkka Nyqvist

DET STORA LÄSÄVENTYRET

Ordnas av Barnboksinstitutet och Läscentrum, tillsammans med bibliotek och kulturhus runt om i landet.

Stöds av Finlands kulturfond och Svenska kulturfonden och är en del av Finland 100-jubileet.

Idén är att främja intresset för läsning bland barn och unga.

Turnén med bl.a. utställningar besöker under året Sibbo, Vasa, Tammerfors, Helsingfors, Åbo, Björneborg, Kemi och Kuopio.

Prinsessan Adalmina. Zacharias Topelius saga "Adalminas pärla" visades i ny tappning på Söderkulla bibliotek i samband med Det stora läsäventyret.

Sagornas trädgård. Så heter utställningen med böcker och illustrationer av 18 nutida barnboksillustratörer. Utställningen turnerar i Finland under jubileumsåret.

TEMA:

Tillsammans - Finland 100 år

Afrika och Mellanöstern intog biblioteket

Under några dagar i april fylldes Söderkulla bibliotek i Sibbo av afrikanska flaggor, trumrytmer, flätor och hennatatueringar. Biblioteket firade afrikansk vecka och bjöd in besökarna att delta i verkstäder av olika slag.

För att sätta lite färg på biblioteket inleddes veckan med talko, där alla fick vara med och rita afrikanska flaggor som sedan hängdes upp i biblioteket. Följande dag blev det västafrikansk trumverkstad med **Francis Oyeyiola**. Trumverkstaden lockade många och det bildades en stor cirkel av trummisar i alla åldrar i bibliotekets aula.

Under den tredje Afrikadagen var det fingerfärdighet som gällde, när besökarna fick bekanta sig med östafrikanska hennatatueringar, hårflätningar och smyckespysel.

Upplevelser för alla sinnen

Afrikadagar med ett liknande program ordnades tidigare i vår på Borgå stadsbibliotek. Satsningen på Afrika är ett led i bibliotekens gemensamma projekt ”En värld – många kulturer, på biblioteket hittar du dem alla”, som ordnas med hjälp av understöd från Regionförvaltningsverket.

Idén med projektet är att skapa möten över kulturgränserna genom att tillsam-

mans med ortens invandrare ordna olika slags evenemang där de får presentera sina kulturer.

I januari ordnades Mellanösterndagar på biblioteken i Borgå och Sibbo. Då kunde besökarna krypa in i ett upplevelsetält, där de kunde se bilder från Irak, höra irakisk musik, dricka en kopp te, smaka på kulicha, baklawa eller andra österländska läckerheter. Flyktingen **Mohammed Imad** berättade om sig resa från Irak till Finland och det bjöds också på konsert med Helsingforsbaserade Bäghdad band.

Text: Malin Hollmén

Foto: Ilkka Nyqvist & Malin Hollmén

Fina flätor.

Hennatatueringar från Östafrika.

Skickliga! Bäghdad band uppträdde i konsertsalen i Sibbo huvudbibliotek under Mellanösterndagen.

Roligt! Clara Haarmann var en av de ivriga trummisar som undervisades av Francis Oyeyiola.

Läckerheter. Under Mellanösterndagen kunde man smaka på kulicha och baklawa.

Bildskatter från 100 år

Stad och landsbygd i förändring, årstidernas växling, krig och efterkrigstid samt vardagens och individens historia. Finna-portalens bildsamling bjuder på fascinerande ögonblick ur det 100-åriga Finlands bildliga mångfald.

Bildkällor: Helsingfors stadsmuseum: Eeva Rista, Simo Rista. Museiverket/Musketti: Pietinen, Pekka Kyytinen. Svenska litteratursällskapet.

Finländska museer och arkiv har gjort en viktig kulturgärning genom att öppna sina bildsamlingar för allmänheten. Via Finna-portalens, som samlar material från mer än 100 finländska arkiv, bibliotek och museer, finns i dagens läge över en miljon bilder, av vilka över 300 000 är tillgängliga för fri användning.

I samlingen ingår till exempel också material ur Svenska litteratursällskapets och Åbo Akademis arkiv.

Bland bilderna finns vardagliga föremål, scener och människor från 1800-talet och hela den bildliga mångfalden av 1900-talets Finland. De äldsta bilderna är över 100 år gamla medan de nyaste har tagits på 2000-talet.

Finna är en del av Undervisnings- och kulturministeriets projekt Det nationella digitala biblioteket, och tanken med portalen är att samla material från arkiv och bibliotek bakom en enda sökfunktion. Förutom bilder hör konstverk, böcker, tidningar, artik-

lar, kartor, föremål, ljudupptagningar, noter och videoupptagningar också till Finnas utbud.

– Arkiven och museerna digitaliserar mycket av sitt material och genom att erbjuda en gemensam sökanal blir det lättare för allmänheten att ta del av det här materialet, berättar Finnas utvecklingschef **Erkki Tolonen**.

Enligt Tolonen kan till exempel bildredaktörer, släktforskare eller historieintresserade ha glädje av bildmaterialet och man hoppas också att bilderna också ska kunna användas i undervisningssyfte.

– Det är ett otroligt stort material, och väldigt spännande att bläddra i, säger Tolonen.

Han berättar att man också har försökt placera bilderna geografiskt och den som använder mobil kan via den nylanserade funktionen Finna Street söka bilder som är tagna på samma geografiska plats man själv befinner sig. Via sökverktyget går det också att avgränsa bilderna till en särskild tidspe-

riod, och man kan också avgränsa sökningen till bilder med fri licens som alltså får bearbetas eller användas kommersiellt.

– Vi ser fram emot att få nya perspektiv på hur det öppna materialet i Finna kan användas, till exempel i spel, lärplattformar eller verktyg för genealogisk forskning, säger Erkki Tolonen. **Pamela Friström**

En bok för varje självständigt år

Start. Här började utställningen med självständighetsförklaringen, Finlands flagga och anvisningar för tävlingen i den gamla skrivmaskinen. Tävlingsvaren inlämnades i en av mjölkkanorna. Babysängen lånades från Borgå Museum och den hörde ihop med Alva Forsius dikter Fosterbarnen.

Borgå stadsbibliotek skapade en skönlitterär utställning kring Finlands 100 år tillsammans med kunderna.

Inför jubileumsåret funderade vi på Borgå stadsbibliotek på olika sätt att fira Finland 100 år. Tanken om att ställa ut hundra böcker föddes i ett tidigt skede. Idén med hundra böcker kändes i och för sig inte så originell, men vi beslöt att göra något mera än att bara ställa fram hundra olika böcker. Vi tog fasta på jubileumsårets tema "tillsammans" och bjöd in Borgåborna och alla i personalen för att skapa utställningen.

Så här var vår inbjudan utformad:

"Kom med och skapa bibliotekets bokutställning Finland 100 – tillsammans!

Borgå stadsbibliotek kommer att bygga upp en jubileumsutställning i huvudbiblio-

teket med anledning av Finlands hundraåriga självständighet. Vi vill göra utställningen tillsammans med stadsborna och du får gärna komma med!

Tanken är att ställa ut hundra finländska skönlitterära verk, ett verk för varje självständigt år. Finns det någon bok som betytt speciellt mycket för dig? Vill du kanske lyfta fram en bok som utgavs det år du föddes, då du började skolan eller då något annat viktigt inträffade?

Av alla böcker har vi för avsikt att bygga en kronologisk utställning som slingrar sig genom hela biblioteket, kanske utställningen rentav blir hundra meter lång!"

Personliga kommentarer

Vi tänkte oss alltså att utställningen skulle bli lång, det vill säga slingra sig genom biblioteket och ge besökaren möjlighet att vandra längs utställningen och uppleva alla de hundra åren. Den blev kanske inte hundra meter lång, men nog en av de längsta utställningar vi någonsin haft.

Vi fick in cirka 15 bokförslag av våra kunder, väldigt många av personalen och de få luckor som fanns kvar fyllde arbetsgruppen med egna förslag. Vi fick också kommentarer till alla böcker. Kommentarererna var väldigt olika: korta, lite längre, roliga, personliga. Vi valde att alltid ställa ut boken det år den första gången utgavs och på

originalspråket. Efter att listan på böcker var komplett började insamlingen av böckerna. Förvånansvärt många böcker hittade vi i den egna samlingen, ungefär ett tiotal var vi tvungna att fjärrlåna.

Så började vi bygga utställningen. Som så ofta i biblioteksvärlden samlade vi ihop bord, hyllor, tygskynken och annan rekvisita ur alla tänkbara skrymslen och vrår och personalen bidrog med en mängd fina saker. Böckerna hade huvudrollen, all annan rekvisita fanns med bara för att bygga upp tidsenlig stämning och göra utställningen levande.

Biblioteksfunktionär **Jouni Malmberg** gjorde en fin botten för alla kommentarer, dessa band ihop utställningen till en snygg helhet. I övrigt tyckte vi att utställningen gärna kunde få vara som själva självständighetstiden, inte särskilt enhetlig utan hellre lite varierande till sitt utseende.

Självklara böcker saknades

Utställningen öppnades den 3 mars 2017. Den väckte stort intresse, många var de kunder som strövade längs borden och hyllorna. I samband med utställningen ordnade vi också en liten tävling, där man kunde skriva om något eget litterärt minne eller något verk man tyckte borde ha varit med i utställningen. Vi fick in ett tjugotal svar och vi funderar på att senare i år göra någonting av de böcker som nämns i svaren.

Runar Schildts bok "Den segrande Eros" från 1917 inledde utställningen och den sista boken var **Hanneriina Mosseinens** tecknade serie "Kannas" från år 2016. Mellan dessa böcker kunde man hitta de mest varierande verk: romaner, diktverk, skådespel, tecknade serier, barnböcker och ungdomsböcker. Av en slump blev språkfördelningen 70 finska

Slutändan. Det röda nystanet hör ihop med boken *Ihmisen osa* av Kari Hotakainen (2009), men kan också symbolisera den röda tråd som gick genom hela utställningen, den finländska litteraturen under 100 år.

och 30 svenska, ungefär densamma som språkfördelningen i Borgå stad.

Under en vandring genom utställningens hundra år och hundra böcker kunde man fundera på en mängd olika saker. Hur väl representerade böckerna det som verkligen lästs i Finland under åren? Kanske förslagsgivarna drog sig för att föreslå underhållningslitteratur? Vissa "självklara" böcker, som t.ex. *Okänd soldat*, saknades, kanske för att alla tog för givet att de självklart kommer att finnas med.

Böckernas utseende har naturligtvis förändrats genom åren. Dels har böckerna ofta blivit tjockare, dels har pärmbildskonsten utvecklats och speglar sin egen tid. Vid en närmare titt på böckerna kunde man också se hur bibliotekets anteckningar, etiketter och stämpelar i böckerna förändrats genom åren.

Kunderna gillade utställningen

De kommentarer som kunderna och bibliotekspersonalen bifogade till sina bokförslag

var väldigt olika. Vissa kommentarer var så långa att vi var tvungna att förkorta dem. Vissa var mycket kortfattade: "En revolutionär diktare" (**Elmer Diktonius**: *Härda sånger*, 1922) eller "Min barndomsfavorit" (**Christina Andersson**: *Jakob Dunderskägg sitter barnvakt*, 1969). Några var väldigt personliga: "I boken finns en dikt om en biljettkontrollant. Jag träffade min man då jag sålde biljetter till en korgbollsmatch och han kollade biljetterna vid ingången till salen..." (**Eppu Nuotio**: *Hyttysenkesyttäjä*, 2006).

Vi kan lugnt lyfta vår egen svans i fråga om utställningen 100 år 100 böcker. Men också besökarna tyckte om utställningen och vi fick mycket positiv respons. i gästboken kan man till exempel läsa "Superfin utställning! Inspirerande, rolig att följa genom århundradet. Tack!"; "Jag tog många fotografier för att skicka till mina vänner" och "Så många underbara minnen!".

Man vågar nästan kalla utställningen en succé.

Catharina Latvala

Tanken var att utställningen gärna kunde få vara som självständighetstiden, inte särskilt enhetlig utan hellre lite varierande till sitt utseende.

Med perspektiv framåt tillsammans

Få ord är väl mera passande för de allmänna biblioteken än ”tillsammans”, ordet som valts till honnörsord och tema för firandet av Finlands 100 år av självständighet. Temat erbjuder alltså många möjligheter och infallsvinklar för biblioteken att fira jubileumsåret och lyfta fram bibliotekens verksamhet och idé.

Bibliotek bygger ju på delandet av det gemensamma; av upplevelser, lärdom, bildning, men också helt konkret av böcker, tidningar och annat material och det fysiska rummet där biblioteksbesökare vistas tillsammans. I bibliotek på olika håll i landet skapar man tillsammans ett kapital som från början varit måttstocken för hela folkets bildningsnivå – läslusten och biblioteksanvändningen. Redan i mitten av 1800-talet när man förstod att också den breda obildade folkmassan har läslust och

började propagera för allmänna bibliotek, insåg man att det är en nationell uppgift att grunda bibliotek. Biblioteken som en port till läsningen blev en moralisk förpliktelse. Det illustrerar prästen August Cygnaeus utrop från 1856: ”Nödvändighet af LainaKirjasto”, som också är namnet på universitetslektor Ilkka Mäkinens doktorsavhandling (1997),

där han beskriver hur den moderna läslusten och biblioteken kom till Finland. För ett par år sedan när beredningen av en ny bibliotekslag startade talade Ilkka Mäkinen på en fortbildningsdag i Tammerfors om de olika bibliotekslagarnas betydelse för bibliotekens utveckling. Han konstaterade att lagarna har varit som motorer för utvecklingen. Att bibliotek ska med lag byggas förstod man tidigt i det självständiga Finland. Efter inbördeskriget intog staten en stark roll och Finland fick sin första bibliotekslag redan 1928. Man förstod tidigt bibliotekens betydelse för den unga nationens utveckling och för folkbildningen. Det kunde ha gått annorlunda också, konstaterade Mäkinen med hänvisning till Sverige som fick sin första bibliotekslag så sent som 1996. I år har Finland fått sin femte bibliotekslag, med ett syfte att främja ett aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet. Bibliotekens uppgifter är enligt lagen fortfarande att främja läsning och litteratur, men också bland annat att erbjuda lokaler för lärande, fritidsintressen, arbete och medborgarverksamhet samt främja en samhällelig och kulturell dialog. Verksamheten på biblioteken ska bygga på gemenskap, pluralism och kulturell mångfald. Hela vår nya

Verksamheten på biblioteken ska bygga på gemenskap, pluralism och kulturell mångfald. Hela vår nya lag andas alltså ”tillsammans” i vårt samhälle, i vår nation.

lag andas alltså ”tillsammans” i vårt samhälle, i vår nation. Som vi alla vet betyder ”tillsammans” samarbete, ansvar och skyldigheter. Också det upptas i lagen.

Nu när Finland inte bara fått en ny bibliotekslag, utan också nya kommunfullmäktige, med därpå följande nya nämnder och så småningom med landskapsreformen får nya ”bildningskommuner”, finns det också en ny möjlighet för biblioteken att positionera sig. Biblioteksdirektörerna och hela personalen ska kunna berätta för beslutsfattarna hur bibliotekstjänsterna ska utvecklas, vad det kräver och vad som följer och för vem om de inte utvecklas.

Kirsti Kekki, som arbetade många år med biblioteksutveckling först på länsstyrelsen och sedan på undervisnings- och kulturministeriet, beskriver i sin bok Menestystarina nimeltä kirjasto (2013) bibliotekens och den nationella bibliotekspolitikens historia. Hon konstaterar att när man lägger upp visioner om framtiden måste man veta hur de finländska allmänna bibliotekens framgångshistoria en gång uppkom. Att känna till det förgångna hjälper att bygga framtiden. Och för att påverka beslutsfattares värderingar och uppfattningar måste man vara övertygad om bibliotekens betydelse. Att läsa Kekkis bibliotekshistorik ger perspektiv men också övertygelse.

Regionförvaltningsverket har ansökt och beviljats finansiering av undervisnings- och kulturministeriet för att tillsammans med Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi för andra gången arrangera en ledarskapsutbildning. Utbildningen startar i höst och närmare information kommer i början av sommaren. Den nya bibliotekslagens uppgifter är planerad att genomföra programmet. Att delta i utbildningen kan ge perspektiv, övertygelse och de behövliga nätverken för att leda bibliotek framåt.

Susanne Ahlroth

är överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde (susanne.ahlroth@avi.fi)

Fem frågor till läsambassadören Katarina von Numers-Ekman

Ditt värv som finlandssvensk läsambassadör närmar sig sitt slut. Hur är det, längtar du efter en läspaus?

– Det har varit tre jätteroliga år, men jag behöver kanske en liten paus från mig själv. Jag har pratat så mycket om de här sakerna att jag i mina egna öron börjar låta lite tjugig. På det sättet ska det bli skönt att återvända till mina gymnasieelever i höst. Men läsning tror jag inte man kan tröttna på.

Vad ska vi göra utan läsambassadör?

– Det finns ett stort intresse och en stor medvetenhet om betydelsen av läsning i Svenskfinland, och jag är helt säker på att det läsfrämjande arbetet kommer att fortsätta i någon form. Jag hoppas ju att det kommer nya läsprojekt, kanske med en annan målgrupp än lågstadieeleverna som jag har fokuserat på. Ett läsprojekt som riktar sig till småbarnspedagogiken till exempel skulle vara jättevälkommet!

Hur har projektet förändrat din syn på läsning?

– Jag har förstått att läsning är någonting mycket mer komplext än jag tidigare tänkt. Att det finns många sorters läsning och att läsning är någonting väldigt individuellt.

Har du någon hälsning till bibliotekarierna?

– Jag uppskattar det fina arbete bibliotekarierna gör för att för att inspirera till läsning. Ett bra bokprat kan verkligen vara det som gör att en inte så intresserad elev får upp ögonen för böcker! Men jag har också märkt att samarbetet mellan bibliotek och skola varierar från kommun till kommun, och att det ibland är oklart vem som ska ta initiativ till samarbetet. Jag tycker inte att det ska hänga på att enskilda lärare engagerar sig, och jag skulle vilja uppmana bibliotek och rektorer i alla kommuner att göra upp en plan och skapa en systematik i samarbetet mellan skola och bibliotek.

Du har precis gett ut boken Sjutton texter om läsning. Berätta om den.

– Under de här tre åren har jag skrivit en del blogginlägg och kolumner om läsning, och i stället för att ge ut en tråkig rapport tänkte jag att det i stället skulle vara roligt att samla de här texterna i en bok. Boken kommer att delas ut till alla finlandssvenska skolor och är redan nu tillgänglig gratis i pdf-format på läsambassadörens hemsida lasambassadoren.fi.

Pamela Friström

Sjutton texter om läsning är en samling kolumner och blogginlägg skrivna av Katarina von Numers-Ekman under hennes tre år som finlandssvensk läsambassadör.
Bild: Cata Portin

Ett bra bokprat?

■ Bokprat är en verksamhet där man berättar om en bok med det uttryckliga syftet att locka åhöraren att läsa den. Fenomenet härstammar från USA och kom till Sverige redan på 70-talet. I Finland blev bokprat vanliga först på 90-talet. Finlandssvenska bibliotekarier var först ute, men ganska snart myntades det finska begreppet "kirjavinkkaus" och verksamheten spreds till hela landet.

Under en kursdag som Regionförvaltningsverket ordnade i mars fick vi lära oss om vad som är viktigt när man vill framstå som övertygande. Under övningarna och samtalen som leddes av skådespelarna **Håkan Omars** och **Mats Holmqvist** kom det fram att de som jobbar med bokprat upplever det som både roligt och utmanande. För mig själv blev den viktigaste slutsatsen att det lönar sig att öva och förbereda sig innan man möter sin publik.

En fin beskrivning på finska Wikipedia lyfter fram följande punkter:

- Att bokprata är att berätta, inte att föreläsa, och är nära besläktat med storytelling.
- Bokprataren ska levandegöra bokens handling så att åhöraren

till sist känner ett tvingande behov att få veta hur det ska gå. Helst ska man avsluta på ett så spännande ställe att den som lyssnar nästan blir frustrerad över att inte få veta mera.

- Två regler: Man får inte avslöja slutet och bokprataren får inte berätta om böcker som hen inte själv har läst.
- Ärlighet är en viktig ingrediens i ett bokprat, vilket betyder att bokprataren ska välja böcker som hen själv tycker om och lita på sin egen läsoplevelse.
- Bokprataren ska vara trogen sin personliga stil att berätta.
- Den första och den sista meningen är extra viktiga.
- Att också nämna utmaningar som boken kan föra med sig, t.ex. att början kan kännas tung, är viktigt.
- Man kan läsa högt ur boken, men det är inte nödvändigt. Något om bokpratarens egna erfarenheter eller intressant information om författaren eller illustratören kan ingå.
- Ett bokprat kan vara interaktivt och innehålla diskussion.
- Den rekommenderade längden för ett bokprat är 3-5 minuter. Ofta ingår flera bokprat i en större helhet.
- Bokpratet är inte avslutat förrän boken har lånats av någon som vill läsa den!

Katarina von Numers-Ekman

Barnlitteraturen tar plats i Mariehamn

Barn- och ungdomslitteraturen får allt större utrymme på Mariehamns Litteraturdagar tack vare en grupp eldsjälar som sedan 2004 parallellt ordnat Barnens Litteraturdagar. Med åren har barnlitteraturprogrammet blivit allt mer integrerat i Litteraturdagarna och kommer också vuxna till del.

Rimjam för de yngre eleverna tillsammans med Annika Sandelin och Nina Grahn. Ett nytt inslag i programmet men den här målgruppen kommer vi inte att glömma i framtiden!

Martin Widmark träffar sina fans.

Mariehamns Litteraturdagar (MLD) fyllde 25 år det här året. För 25 år sedan syntes inte barn- och ungdomslitteraturen speciellt mycket. MLD hade en vuxen målgrupp och för att lyfta litteraturen för de yngre startade en liten grupp entusiaster Barnens Litteraturdagar (BLD) 2004.

För att inte drunkna i det redan väletablerade MLD bestämde vi att hålla BLD i april istället. Det var ett fantastiskt projekt som höll på under flera år med många författare – som mest hade vi 13 av Nordens toppförfattare för barn och ungdomar i Mariehamn samtidigt en vecka i april. Det var ett nytt, spännande sätt att ordna författarbesök som uppskattades lika mycket av

författare som av elever. Men på grund av att alla författare måste hämtas och skjutas till skolor fram och tillbaka över hela Åland inklusive skärgården blev det, till sist, ett mycket tungt projekt. Vi behövde tänka om.

Det Magiska Mötet

En liten arbetsgrupp, ”Det Magiska Mötet”, etablerades, kom snabbt underfund med att det inte var så klokt att hålla två festivaler och jobbade istället för att behålla och utveckla två av de viktigaste delarna från BLD: skrivtävlingen för årskurs 9 och den delen vi kallade ”Vimmelfesten” för årskurs 5 – vi siktade på att få till stånd ett mycket närmare samarbete med MLD.

Målet blev att få barn- och ungdomslitteratur att bli en naturlig del av festivalen Mariehamns Litteraturdagar. Tillsammans med MLD kunde BLD få en värdig plats och samtidigt presenterades litteratur och

Boken *J - Jubel, juveler, jämmer* och en hel del jävlaranamma är en antologi av alla de texter som fick pris under årets fest på stadsbiblioteket. På scen är Jens Lapidus som pratar inför 300 niondeklassister från hela Åland.

författare för alla åldrar på samma plattform med en snygg inramning. Vi behövde varandra. I år känns det som om vi har landat ordentligt och har tagit vår plats. 2017 hade vi aktiviteter och gäster för de allra minsta med **Annika Sandelin** och **Nina Grahns Rimjam**, ordkonst för dagispersonal, hemmaföräldrar och övriga intresserade, **Martin Widmark** för alla LasseMaja-fans (och de var många!) och elever i årskurs 5.

För alla åldrar

Utöver själva skrivtävlingens vinnare besöktes niornas fest av **Jens Lapidus** och **Håkan Nesser**. **Kjell Westö** besökte Ålands gymnasium. Så det här året fanns det någonting för barn och ungdomar från 3 månader till 18 år. Så ska det vara! Speciellt glädjande var att det för andra året i rad ordnades en diskussion om och kring barnlitteratur under lördagens dagsprogram. I föl var det en härlig diskussion med **Ulf Nilsson** och i år med **Martin Widmark**, **Kristina Ohlsson** från Sverige och **Annika Sandelin** och **Sanna Tahvanainen** från Finland i en livlig diskussion under **Janina Orlovs** ledning. En viktig signal om barnlitteraturens betydelse och ett nytt inslag som verkligen uppskattades av publiken.

Det finns dessvärre inte utrymme här för att berätta om programmet i detalj men vi inleder planeringen av Mariehamns Litteraturdagar 2018 inom kort och där har barn och ungdomar och de som skriver böcker för dem en solklar plats. Så när ni bokar era platser för nästa års festival glöm inte att allt inte slutar på söndagen – på måndagen fortsätter MLD med femmornas fest. Alla är hjärtligt välkomna.

Eispeth Randelin

Skolbibliotekarie, Ytternäs skola

Ju mer synlighet, desto bättre barnböcker

Jag tror att det som många barn tycker om med den här serien är farten. Det är högt tempo genast från början, det är ganska spännande hela tiden, säger **Malin Klingenberg**.

– Så är det också en viss humor som genomsyrar både text och bild, säger **Joanna Vikström Eklöv**.

Vikström Eklöv och Klingenberg vann i år det nyinstitfide barnbokspriset Runeberg Junior för boken *Den fantastiske Alfredo*. Priset delade de med **Timo Parvela** och **Pasi Pitkänen** och boken *Paten kalastuskirja*.

Vinnarna vaskades fram så att en förvalsjury läste igenom 130 barnböcker och valde nio favoriter varefter en barnjury bestående av förskolegrupper och skolklasser från Borgå valde två finalister. Vinnaren utsågs av filmregissör **Saara Cantell** som beslöt att dela priset mellan barnens två favoriter.

Klingenberg och Vikström Eklöv säger att barnboken har fått ett visst uppsving de senaste åren, och de hoppas att det nya barnbokspriset ytterligare bidrar till att ge barnböckerna det erkännande de förtjänar. Ju mer uppmärksamhet barnböckerna får, desto intressantare blir det för folk att både läsa och skriva barnböcker, och desto högre blir nivån på de barnböcker som ges ut, menar de.

– Jag upplever också att barnboksillustratörerna har fått större synlighet vilket känns jätteroligt, säger Vikström Eklöv.

– Samtidigt behöver barnlitteraturen fortfarande lyftas fram. På bokmässor och festivaler uppmärksammas barnböcker till exempel ofta väldigt lite i jämförelse med vuxenböckerna. Så det finns lite att jobba på ännu, säger Klingenberg.

Barnbokspriset Runeberg Junior tilldelas en finländsk barnbok med berättelser på svenska eller finska för barn i åldern 6–9 år. Det delades ut första gången på Runebergsdagen i år.

Pamela Friström

Joanna Vikström Eklöv och Malin Klingenberg är speciellt glada över att en barnjury fick säga sitt om de nominerade böckerna.
Foto: Aja Lund

Fortbildning på kommande!

■ Fortbildningsprogrammet **Ledarskap på bibliotek 2017–2018** inleds 12–13 oktober. Programmet publiceras inom maj månad på www.cll.fi.

Temaområden i programmet

- Ledarskap i förändring - att leda förändring
- Ledarskap i den nya biblioteksverkligheten
- Ledarrollen - mellanchefskap, ledare och medlem i arbetslaget
- Extern och intern kommunikation
- Strategiskt ledarskap

För mera information kontakta utbildningsplanerare **Nancy Pettersson**, nancy.pettersson@abo.fi, (02) 215 4948. Kursprogrammet planeras och arrangeras i samarbete mellan Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland.

På havsäventyr med Sally Jones i Åbo

"Detta är en historia om olösta brott i fjärran, dimhöljda städer. Det är en historia om slug ondskas i feberheta djungler och om trofast vänskap på stormande oceaner. Det är en historia om längtan, hopp och grymma svek. Detta är legenden om Sally Jones."

I februari öppnades utställningen *På resa med Chiefen och Sally Jones* på Forum Marinum i Åbo. Utställningen baserar sig på den prisbelönta boken *Legenden om Sally Jones* av Jakob Wegelius.

Boken handlar om gorillan Sally Jones som kidnappas som unge djupt inne i den afrikanska regnskogen. Hon sätts på ett ångfartyg med Europa som destination, och det är början till en

Sally Jones och Chiefen är trogna vänner.

Titta in i hamnkrogen Gorilla Bar.

■ Bärtils bokklubb är Svenska Yles nya kampanj för att uppmuntra föräldrar och andra vuxna att läsa mera för sina barn. Tanken är att hjälpa familjer komma igång med läsningen, hitta fungerande läsrutiner och bra böcker samtidigt som man har det mysigt tillsammans.

Kampanjens frontfigur är fåret Bärtil, fåret med hjärtat på rätt ställe, som gjorde debut i de finlandssvenska barnprogrammen redan 2003.

Bokklubben syns och hörs i BUU-klubben varje vecka där programledarna fått låna Bärtils sagotäcke att sitta på när de läser högt och tipsar om böcker. Varje vecka är det ett nytt tema i bokklubben, och under våren har man redan hunnit avhandla teman som resor, att våga försöka, experiment och att få vara den man är.

Biblioteken kan också delta i kampanjen genom att plocka fram barnböcker på aktuellt tema. Uppgifter om kampanjen finns på adressen svenska.yle.fi/bartilbokklubb. Ett infopaketer till biblioteken, med bland annat affischer som kan printas ut, hittas på biblioteken.fi.

Vem som helst kan delta i Bärtils bokklubb genom #bartilbokklubb i sociala medier. Läskampanjen pågår till årets slut.

Pamela Friström

I ett rum längst bak i bonden Helge Karlssons garage har fåret Bärtil och han bästis Isa Gris startat en bokklubb. Bild: Yle/Ilmari Fabritius

Bärtil lockar till högläsning

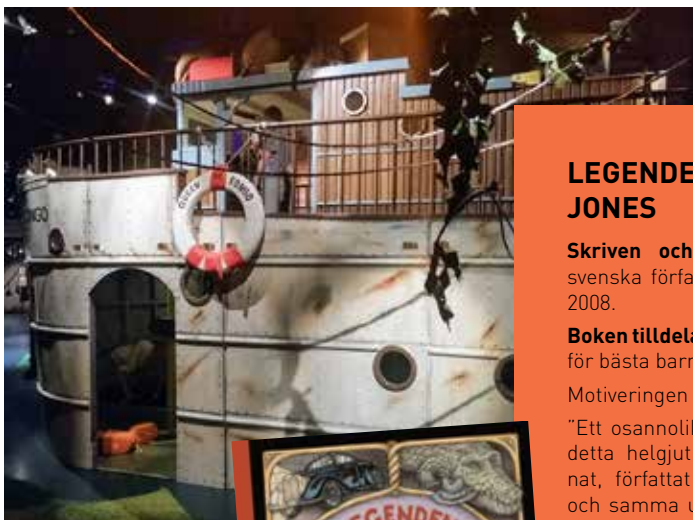
lång rad äventyr som tar henne och hennes vän Chiefen, en finsk maskinchef, till fjärran hamnstäder som Port Said, Singapore, San Francisco och New York.

Utställningen är uppbyggd kring ett flertal olika miljöer ur boken, bland annat det stora ångfartyget Queen of Congo, en hamnkrog och djungellandskap. Man får röra vid allting och leka bland miljöerna. Vad sägs till exempel om att skyffla kol i maskinrummet eller krypa in i en jättestor järnbur?

Sjöfartsrelaterade teman som smuggling, handelsvägar på haven, lastfartyg, fripassagerare, hamnar, hamnliv och sjömäns familjeförhållanden går som en röd tråd genom utställningen. Underliggande teman är vänskap, utanförskap och hemlängtan.

Utställningen är producerad av Ålands Sjöfartsmuseum, och har tidigare visats i Mariehamn och på Sjöfartsmuseet Akvariet i Göteborg. Utställningen på Forum Marinum i Åbo pågår till slutet av augusti 2017.

Pamela Friström

Styr Queen of Congo genom djungelfloder.

LEGENDEN OM SALLY JONES

Skriven och illustrerad av den svenska författaren Jakob Wegelius 2008.

Boken tilldelades Augustipriset 2009 för bästa barn- och ungdomsbok.

Motiveringen till priset var:

”Ett osannolikt äventyr öppnar sig i detta helgjutna allkonstverk, tecknat, författat och formgivet av en och samma upphovsman. I ord och kartor följer läsaren gorillan Sally på hennes färder från djungeln över världens oceaner där hon möter förtryckare, bovar och svekfulla människor men också vänskap och stark kärlek. Grymt och vackert med en säregen ton.”

Mördarens apa (2014) är en fristående fortsättning på den boken, och för den tilldelades Wegelius Augustipriset 2014. År 2015 fick han Nordiska rådets pris för barn- och ungdomslitteratur för *Mördarens apa*.

Estrids bokklubb återvänder

Nya programledaren Milo Laurent och författaren Tove Appelgren gör Estrid sällskap i webb-tv-rutan i höst. Bild: Nina Nordström

■ I höst inleds andra säsongen av den hyllade finlandssvenska barnbokshoven Estrids bokklubb, där 11-åriga **Estrid Airas** pratar böcker och intervjuar författare och illustratörer.

Bokklubbens första säsong som sändes hösten 2016 fick ett entusiastiskt mottagande. Estrids bokklubb “borde omedelbart visas i alla svenska lågstadielklassrum”, skrev Expressen.

Inspelningarna av de nya avsnitten är redan i gång och från och med slutet av augusti kommer vi att se författarna och illustratörerna **Tove Appelgren**, **Maija Hurme**, **Malin Kivelä**, **Minna Lindeberg**, **Kasper Strömman**, **Anna Härmälä**, **Sanna Tahvanainen** och **Martin Widmark** i Estrids soffa.

Nytt för säsong två är också att en till programledare, 10-åriga **Milo Laurent**, gör Estrid sällskap i studion.

Tanken bakom Estrids bokklubb är att väcka läs lusten hos unga läsare, och att tipsa både barn och vuxna om bra barnböcker. Seriens andra säsong sänds varannan måndag med start den 28 augusti. Du hittar avsnitten bland annat på via Youtube, Estrids Facebooksida eller på bloggen *estridsbokklubb.ratata.fi*.

Pamela Friström

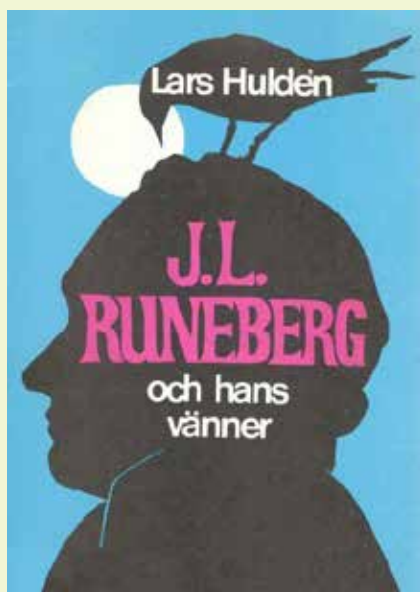
FINLANDSSVENSKA KLASSIKER

Hej bästa läsare!

Vid Helsingfors Arbis bibliotek har vi sedan februari månatligen lyft fram ett skönlitterärt verk ur bibliotekets samlingar under rubriken "Månadens klassiker". Verket har varit av äldre årgång och kanske glömts bort eller varit på väg att glömmas. Målet är att ge böckerna en ny framlyftning och väcka läsminnen hos biblioteksbesökarna. Varje litterärt verk med kvalitativa ambitioner förtjänar en rättvis behandling och en seriös kritik. Ifall verket en dag kan kallas klassiker, kan både kvalitativa och emotionella aspekter spela in i valet. Personligen kan jag ganska fritt ge någon finlandssvensk bok jag läst titeln klassiker på mycket olika grunder, som ett försök att tänja på ämnets gränser och att rentav lite leka med det.

Finlandssvenskheten som samlande begrepp är ju som känt en relativt löst hopfogad helhet. Det samma kan man säga om den finlandssvenska litteraturen: den är långt ifrån homogen och för inte alls stäven åt samma håll. Detta är ju självklart, men förtjänar att upprepas. Därtill förhåller vi finlandssvenskar oss uppskattande och berömande till den "egna" litteraturen, men kan samtidigt kanske bete oss lite "vardagligt" "halvvarligt" eller "överslätande" gentemot den, som om den trots sina helt gångbara kvaliteter aldrig skulle kunna mäta sig med stora världens litteratur. Denna eventuella inskränkthet, om man får kalla det så, kan bidra att vi glömmar vilka fina böcker som ändå har skrivits på svenska i Finland.

En av de böcker vi har lyft fram är **Lars Huldéns** diktsamling *J.L. Runeberg och hans vänner*, som utkom 1978. Samlingen kan karakteriseras som fria reflexioner kring människan och nationalskalden Johan Ludvig Runeberg samt även om finlandssvenskhetens trånga rum och om fosterländskheten. Tonen är humoristisk men med allvarliga undertoner. Att Runeberg som författare kan bedömas som en "riktig"

J. L. Runeberg och hans vänner

Dikter, Lars Huldén (1926–2016)
Utgiven 1978, Schildt
Nominerades 1978 till Nordiska rådet's litteraturpris.

klassiker kan skrivas under av de flesta och som Finlands nationalskald är han ju allom bekant. Men hur blir det när man samtidigt visar sin aktning och även ställer obekväma frågor? Huldén, som i sitt rika författarskap rörde sig mellan akademiskt högstämt och folkligt dialektalt, plockar ner nationalskalden från sin piedestal och väver in honom i dikter där ekot av objektet kan höras, i andra är tilltalet mot den beundrade mer direkt och kritiskt.

Man märker snabbt att Huldén kan sin Runeberg mycket väl: han är hemtam i metriken, i personhistorien och funderar bl.a. på hustrun Fredrikas betydelse för maken, ett ämne som det skrivits mycket om. Huldén skriver även intressant om det arv som nationalskalden Runeberg har lämnat efter sig, hur det arvet är krigiskt, heroiserande och självförbrännande. Arvet efter Runeberg som nationalskald är tungt, och Huldén ironiserar träffande över det. Men likafullt är han också vördnadsfull,

en beundran skiner tydligt igenom. Ibland är det svårt att avgöra om idyllen verkligen är avsedd som idyll, eller om Huldén istället driver med vår uppfattning av nationalskalden.

Huldén funderar även på om Runeberg månade om sin kultstatus och om han ville påverka sin författarbild. Tydligt passade de komedi- och farsalster som han skrev inte in i bilden. Om det sedan berodde på att lättare stilar inte passade in i den bild Runeberg ville förmedla av sig själv eller om han inte kände sig hemma i genren är en annan fråga.

Trots att Huldén inte direkt tangerar Finland i diktsamlingen, får som det antytts ovan fosterlandstanken sig en känga. Mot bakgrunden av det pågående Finland 100-årsjubileet kan läsningen av J.L. Runeberg och hans vänner bli en intressant påminnelse om hur viktigt det är med en sund fosterländskhet. Fosterländska föreställningar om ett folk kan påverka till den grad att det isolerar och drar till inåtvändhet gentemot den omgivande världens problem. Tendenser till det sistnämnda kan man hitta i dagens protektionistiska strömningar här hemma och i världspolitiken.

Johan Lindberg

*Att älska sin fosterjord
Var en gång det vackraste
Man kunde göra.
Och det är vackert än
Enligt mångas sätt att se
(även enligt mitt)
Men man skall komma ihåg
Att kärlek av detta slag
är en ensidig kärlek.
Din fosterjord slår ihjäl dig
utan den ringaste tvekan.
Klättra opp i ett träd och hoppa,
så slår din fosterjord ihjäl dig.*

(Lars Huldén)

För tre år sedan höll jag mitt första novellkafé på Munksnäs bibliotek i Helsingfors. Idén och konceptet kommer ursprungligen från Sverige där de s.k. stickkaféerna på bibliotek varit omtyckta mötesplatser. Upplägget är både enkelt och billigt. Den som vill får handarbete, alla får lyssna på högläsning och biblioteket bjuder på en kopp kaffe. Novellkafé fungerar som en sagostund för vuxna. Stämningen är på alla sätt tillåtande och man får vara anonym om man vill och delta i diskussioner om man så önskar. Jag frågade en gång en av stamkunderna vad hon tycker om med novellkafévällarna. Hon svarade att hon alltid får något med sig hem.

Att samlas på ett novellkafé är som att samlas kring en lägereld. Sedan urminnes tider har människor samlats i grupper för att berätta historier för varandra. Vi har lärt oss om och av varandra via berättelser vi hört vid lägereldar eller sånger på vägen till potatisåtern. I vår kultur finns en lång tradition av muntligt berättande från generation till generation. Människan har alltid haft ett behov av att samlas, dela och berätta historier för varandra.

Trots att ny teknik ger fler möjligheter att träffas och umgås via nätet så behöver vi fortfarande mötesplatser där vi kan träffas i samma fysiska rum, diskutera, lyssna och berätta. Vi vill gärna dela läsoplevelser med varandra i en gemenskap.

Då jag läser berättelser på novellkafé upplever jag att jag gör något viktigt. Det verkar finnas ett behov av berättelser och högläsning också för vuxna. Särskilt noveller skrivna av **Tove Jansson** och **Alice Munro** har fastnat i mitt minne. Alla behöver ett avbrott i ekorrhjulet ibland. En motvikt kanske. Närvaro och en lugn liten stund en vardagskväll bara för sig själv lockar allt fler. Att få fantisera och dagdrömma medan man lyssnar på berättelser lockar. Att funde-

Närvaro och en lugn liten stund bara för sig själv lockar allt fler.

Som att samlas kring en lägereld

ra och begrunda eller varför inte skissa på en bild. Vi behöver berättelser, drömmar och minnen. Det känns bra att få dela dem med andra människor i en gemenskap. Berättelser ger oss något allmänmänskligt och viktigt, ett ovärderligt kapital som ingen kan ta ifrån oss.

Jag minns mitt första novellkafé väldigt tydligt och glädjen var stor då jag såg att några enstaka kunder hade vågat sig till biblioteket och försett sig med garn, stickor och en kopp kaffe. Följande gång kom några fler och nu är vi en trogen skara personer i olika åldrar som träffas regelbundet och delar

läsupplevelser och tankar med varandra en kväll i månaden. Ibland talar vi mer om de upplästa texterna och ibland mindre. Ibland finns det ett märkbart behov av att diskutera och ventilera läsoplevelsen sinsemellan men inte alltid. Vi ger också utrymme för tystnad efter uppläsningarna. Stämningen är kravlös och vilsam och jag uppfattar att det är den främsta orsaken till att man gärna kommer tillbaka. Man behöver inte prestera, uppträda eller vara duktig. Man är välkommen precis som man är.

Anna Söderström

*specialbibliotekarie
Helsingfors stadsbibliotek*

Det verkar finnas ett behov av berättelser och högläsning också för vuxna.

Sunniva Drake fick yttrandefrihetspris

Sirpa Kähkönen, ordförande för Finlands PEN, och pristagaren Sunniva Drake.
Foto: Finlands PEN.

■ ”Hon är en modig människorättsaktivist och feminist som outtröttligt, både i det privata och i sin roll som bibliotekschef, har arbetat för en öppnare och rättvisare värld.” Så löd prismotiveringen då författarorganisationen Finlands PEN tilldelade **Sunniva Drake** sitt yttrandefrihetspris för 2017.

– I år vill vi speciellt lyfta fram arbetet till förmån för flyktingar. Det allt spändare samhällsklimatet kräver civillikage för att försvara dem, vilkas röst inte hörs och som är mest sårbara, säger **Sirpa Kähkönen**, ordförande för Finlands PEN.

Drake har bland annat arbetat för att ge negativa asylbeslut uppmärksamhet. Kampanjen som kallats för #sunnileaks fick stor synlighet och blev startskottet till en intensivare granskning av Migrationsverkets processer.

Också i sin egenskap av bibliotekschef på Sellobiblioteket i Alberga i Esbo har Drake jobbat mycket för integrering och bland annat ordnat samtalsgrupper mellan invandrare och finländare. I dag är Esbo stadsbibliotek ett av de få i bibliotek i Norden där personalen motsvarar stadens språkliga befolkningsunderlag.

Pamela Friström

Låntagarna kan välja mellan alternativen, kvinna, man, annat eller ”vill inte ange”.

Helmet-biblioteken beaktar sexuella minoriteter bättre

■ Stadsbiblioteken i Helsingfors, Esbo, Grankulla och Vanda har tagit i bruk en ny lånekortsansökan där låntagarna numera kan välja alternativet ”annat” vid sidan av man och kvinna. Samma alternativ gäller för personer under 15 år.

Helmet-biblioteken arbetar för att förbättra jämställdheten och det nya könsalternativet är en del av detta arbete. På det här sättet respekteras också de låntagare som inte upplever sig vara vare sig man eller kvinna, skriver Helmet-biblioteken.

”Vi anser att det här underlättar livet för en del människor och det är inget som är bort från någon annan”, skriver Helmet-biblioteken på sin webbplats.

Önskemålet om den nya könskategorierna kom från låntagarna.

Pamela Friström

Kampanj för bibliotekarie i husarrest

■ Norsk bibliotekförening har inlett en kampanj till förmån för **Natalya Sharina**, chefsbibliotekarie på det statliga biblioteket för ukrainsk litteratur i Moskva, som sitter i husarrest sedan oktober 2015. Hon anklagas för att ha lånat ut böcker av en ukrainsk nationalist. Föreningen uppmanar alla kolleger att skriva en hälsning till Sharina för att uttrycka sin sympati.

”Uppmärksamhet från kolleger är viktig. Kanske du kan ta en stund på lunchpausen eller jobbmötet. Du behöver inte skriva långt eller originellt. Håll formuleringen i allmänna ordalag, för att säkerställa att våra hälsningar når fram till Sharina”, skriver Norsk bibliotekförening.

Föreningen har också gått samman med PEN i ett uttalande där man fördömer husarresten, kräver att den upphävs och uppmanar ryska myndigheter att respektera yttrandefriheten.

”Vi anser att behandlingen av biblioteket för ukrainsk litteratur och dess personal, i synnerhet Natalya Sharina, är helt opropor­tionerlig och onödig. Som sådan är det en attack på demokrati, lärande och kultur”, skriver de i brevet till de ryska myndigheterna.

Pamela Friström

Vill du delta i kampanjen?

Lägg ditt postkort i ett kuvert och skicka till:

Norsk Bibliotekforening

Universitetsgata 14

0164 Oslo

Norge

Mer info hittas på norskbibliotekforening.no

”Bibliotekens avgiftsfrihet grundar sig på den oerhört vackra tanken att läsning är en medborgerlig rättighet.”

Disneyland eller vardagsrum?

Inför kommunalvalet fördes en besynnerlig debatt om huruvida biblioteken i Finland borde förbli avgiftsfria eller om det borde införas en årlig ”användaravgift”. På vissa håll talades det till och med om att man borde betala för varje lån, i princip alltså hyra, snarare än låna, böcker. Orsaken till att frågan blev aktuell var att den fanns med i någon av valkompasserna, och därifrån fortplantade den sig sedermera till insändarspalter och tv-debatter.

Orsaken till att frågan tedde sig en aning besynnerlig i samband med kommunalvalet var att bibliotekens avgiftsfrihet inte är något som kommunalpolitikerna borde, eller ens kan, sysselsätta sig med. I lagen om allmänna bibliotek, 12:e paragrafen, första momentet, står nämligen så här:

”Användning, utlåning och reservering av de allmänna bibliotekens egna material samt handledning och rådgivning är avgiftsfria.” Biblioteken är och förblir alltså avgiftsfria, oberoende av vad kommunalfullmäktigeledamöterna anser i frågan.

Personerna som inkluderade frågan i valkompassen (jag minns inte nu om det var Helsingin Sanomats eller Yles dito) var antagligen (förhoppningsvis) medvetna om att bibliotekens avgiftsfrihet är lagstadgad, och inkluderade frågan som en värdemätare. Tyvärr blev det här faktumet inte klart i de påföljande debatterna inför valet, och säkerligen fanns det både kandidater och väljare som trodde att kommunen kunde besluta om att införa biblioteksvgifter. Inte bara var det här vilseledande, utan tog också bort tid och fokus från mer relevanta frågor, som kunde ha diskuterats i stället.

Biblioteken framstår i dag i allt högre grad som en sista oas av den socialdemokratiska tanke som Finlands välfärdssamhälle baserade sig på. Tillsammans med vår avgiftsfria utbildning, arbetarinstitutionen och vårt starka public service-bolag, ingick biblioteken i en samhällssyn som deklarerade att alla – oberoende av socioekonomisk bakgrund och ställning – skulle ha samma möjlighet att utbilda sig, att inhämta information om samhället och världen, att utveckla och förbättra sig själv och att läsa, läsa, läsa, tills orden rann ut genom öronen. Bibliotekens avgiftsfrihet grundar sig på den oerhört vackra tanken att läsning är en medborgerlig rättighet.

I en diskussion på Ny Tids Facebooksida var det någon som jämförde Guggenheimmuseet med Disneyland, och någon konstaterade att samma fenomen går igen i planeringen av det nya upphaussade biblioteket i Helsingfors – biblioteket planeras mer som ett ”besökscenter” med allehanda digitala tjänster, selfieväggar och mötesplatser, och med allt mindre fokus på litteraturen. Jag har svårt att avgöra om det är en riktig utvärdering av situationen, men jag förstår lockelsen att i allt högre grad göra biblioteken till icke-kommersiella vardagsrum för invånarna, och att koncentrera allt mer gratis service innanför bibliotekens väggar. Tack vare bibliotekslagen är biblioteken i dag fortfarande fristäder där tanken om att vi har rätt att existera som tänkande människor utan att vara ”produktiva” eller ”effektiva” fortfarande råder.

Men det kommer naturligtvis till ett pris. Min mamma arbetade största delen av sitt yrkesverksamma liv som biblioteksfunktionär på en liten finlandssvensk kustort. En gång på en facklig tillställning då hon skulle kontrollera sin löneutveckling, insåg hon att hennes lön var så låg att den inte ens fanns med i tabellen. Digitaliseringen gav henne ångest, inte därför att hon i sig hade något emot den, utan för att hon hade svårt att lära sig alla nya datorprogram hon skulle använda i arbetet, och kände att hon inte fick tillräcklig handledning i dem. Resursbristen var ett ständigt problem, och ändå skulle biblioteken ta på sig mer och mer samhälleliga uppgifter.

Detta till trots älskade hon arbetet hon gjorde, speciellt med barnlitteratur, och hon klagade aldrig en gång över att hon skulle plöja igenom högar med barn- och ungdomsböcker för att ge sig ut på lästurné i skolorna. Hon lyste som en sol varje gång hon kom hem och hade lyckats få någon skeptisk tonårspojke intresserad av läsning, eller hittat precis rätt böcker åt någon vetgirig flicka som ville veta allt om arkeologi. Och hon var stolt över att arbeta på en plats där alla var välkomna, från de brunbrända seglarhelsingforsarna som tittade in under sommaren, till de lokala alkoholisterna som läste tidningarna och surfade på internet.

Jag säger att vi ska ha fler bibliotek, med mer resurser. Om de kan vara våra sista kommersiella vardagsrum där principen om absolut jämlikhet råder, så får de gärna ha fler, snarare än färre tjänster.

Janne Wass
är Ny Tids chefredaktör

Medlemsresa till Mariehamns litteraturdagar

Föreningens vårmöte kombinerades detta år med en resa till Mariehamns litteraturdagar, som firade 25-årsjubileum och därför hade extra lyskraftiga författare på gästlistan. Vi startade från ett soligt Åbo på fredag morgon och bänkade oss i ett konferensrum på 10:e däck med utsikt över Åbolands skärgård.

Värmötets protokoll finns att läsa på hemsidan. Ordförande **Karolina Zilliacus** presenterade hur strategiarbetet, som vi beslutade om på höstmötet, gått hittills. Föreningen har rensat i medlemsregistret och i enlighet med stadgarna strukit medlemmar som inte betalat medlemsavgift på två år. Den som strukits men vill bli medlem på nytt kan kontakta medlemssekreteraren. Föreningens ekonomi är i skick och kostnaderna för möten har minskat tack vare billigare tågbiljetter. Verksamhetsberättelsen och bokslutet för 2016 fastställdes utan för-

ändringar och styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Mötet diskuterade även en kommande stadgeändring, se styrelsens förslag med motiveringar intill. Förslaget är ett resultat av strategiarbetet och förändringarna syftar till att effektivisera styrelsens arbete och underlätta värvningen av nya styrelsemedlemmar.

Träff med kolleger

Efter att vi anlät till Mariehamn, där krusarna redan blommade, och checkat in på hotellet träffade vi glada åländska kolleger

på restaurang Kvarter 5. Vi jämförde arbets- erfarenheter och bjöd in alla till samarbete i föreningen, särskilt med tanke på att Åland är utan egen biblioteks-förening sedan några år tillbaka.

Litteraturdagarna inleddes med invigning på Alandica, där estradpoeten **Bob Hansson** höll ett gripande festtal ackompanjerad av **Sebastian Öberg** på cello. Därefter följde kvällsprogram med litteratur och musik på biblioteket, bland annat delades niornas litteratur- och musikpris ut.

Sirpa Kähkönen intervjuas av Janina Orlov.

Deltagarna i medlemsresan och våra åländska värdar utanför Kvarter 5.

Rikt program

På lördagen avlöste författarprogrammen varandra i en strid ström, det krävdes god planering för att hinna äta lunch mellan varven. Bland författarna kan nämnas **Håkan Nesser**, **Jens Lapidus**, **Kristina Sandberg** och **Martin Widmark**. Den sistnämnde deltog förutom i barnprogrammet i en barnbokskavalkad tillsammans med **Annika Sandelin**, **Kristina Ohlsson** och **Sanna Tahvanainen**. De hade en intressant diskussion om hur enkelt eller svårt språket ska vara i en barnbok, hur man vet att en bok är för barn när man skriver den och hur man hittar rätt illustratör. Också vuxna kan gärna läsa barnlitteratur, enligt Kristina Ohlsson: ”Alla har rätt till en trygg barndom och rätt att som vuxen återvända dit.” Barnboksförfattare skriver för sitt eget inre barn.

Sirpa Kähkönen talade om historiskt skrivande och om sin roman *Granitmannen*, som snart utkommer på svenska. Hennes egen familj har socialistisk bakgrund och hon beskriver det som att hon bearbetar sin egen besvikelse och går tillbaka till sagan om Sovjetunionen, som hon trodde på som barn. Romanen handlar också om inbördeskriget och den stora tystnaden efteråt, som först på senare år börjat lättas.

Kvällsprogrammet på lördagen bestod av en extra festlig jubileumssupé med temat ”Jubel och juveler”. Förutom god mat fick vi njuta av ännu en rad minnesvärda framträdanden av bl.a. **Birgitta Ulfsson** och **Kjell Westö**.

En litteraturfest med historia

Söndagens program bestod av litterär gudstjänst med predikan av **Carina Karlsson** och ”Jubileumssoffa” där **Katarina Gäddnäs** samtalande med olika eldsjälur som genom åren varit med och arrangerat litteraturdagarna, bl.a. **Elsbeth Randelin** som berättar om skolprogrammet i en artikel på sid 20. Samtidigt hade Martin Widmark sagohörna och i sagorummet bjöds på rimjam. Det var intressant att höra om litteraturdagarnas historia med med- och motgångar, minnesvärda anekdoter och funderingar om framtiden. Mariehamns litteraturdagar var den första litteraturfestivalen i sitt slag och har stått modell för många efterföljare. Tyvärr var vi tvungna att gå i förtid för att hinna med färjan tillbaka till Åbo. Med oss hem hade vi fina minnen och nya kontakter.

Lisa Strömsholm

Bob Hansson håller tal, ackompanjerad av Sebastian Öberg på cello.

Vem vill du se i styrelsen?

Det finns flera platser lediga i föreningens styrelse som väljs på höstmötet i september. Har du förslag på nya ledamöter så maila gärna valberedningen som i år består av **Lena Sågfors** lena.sagfors@vaasa.fi, **Lisbet Muurinen** lisbet.muurinen@vantaa.fi och **Mikaela Byskata-Ahlskog** mbyskata@gmail.com.

Förnyade stadgar under arbete

■ I föreningens verksamhetsplan som godkändes på höstmötet 23.9.2016 fastställdes att styrelsen under året skall arbeta fram en strategi för föreningen som sträcker sig 4–5 år framåt. Det bestämdes också att vi i samband med strategiarbetet ser över vår förvaltning och funderar om det går att göra föreningen mer lätthanterlig.

Vilka ändringar kommer styrelsen att föreslå?

Den största förändringen blir att styrelsens sammansättning ändras från nuvarande 6 styrelsemedlemmar + 6 suppleanter till endast 8–10 styrelsemedlemmar. Av styrelsemedlemmarna skall minst två vara från Österbotten och minst två från södra Finland. Orsaken till förslaget är att det visat sig vara svårt att värva nya styrelsemedlemmar och att suppleanternas roll har varit för diffus. Föreningens verksamhetsgranskare har flera gånger påpekat att både ordinarie och suppleanter varit närvarande vid styrelsemöten, vilket också fallet har varit.

Nu vill vi hellre ha en mindre styrelse där alla som blir invalda får en specifik uppgift och i och med det hoppas vi få en

bättre arbetande styrelse och större engagemang och därmed i framtiden enklare att värva nya styrelsemedlemmar.

En annan förändring blir att sektionen för Österbotten och sektionen för södra Finland upphör. Vi anser ändå att en regional spridning gagnar föreningens verksamhet och den garanteras genom att minst två av styrelsemedlemmarna skall vara från södra Finland respektive Österbotten. Sektionernas uppgifter kommer att flyttas till styrelsen, som kan bilda arbetsgrupper vid behov t.ex. vid planering av årskonferensen.

Slutligen föreslår vi att föreningens årsmöte hålls enbart en gång per år och då mellan januari och juni. Idag har föreningen två årsmöten, ett på våren och ett på hösten. Vårmetet har visat sig vara svårt att få deltagare till trots försök att ordna fortbildning i anslutning till mötet.

Nu vill vi gärna höra medlemmarnas åsikter. Vi lägger ut det fullständiga förslaget till nya stadgar på föreningens hemsida och vill att ni kontaktar oss och berättar vad ni tycker.

Karolina Zilliacus

Foto: Suomi 100/Suvi-Tuuli Kankaanpää

Förfest på biblioteken

■ Finlands biblioteksförning deltar i firandet av Finlands 100 år genom att koordinera evenemanget "Förfest på biblioteket".

Tanken är att biblioteken runt om landet bjuder in hela folket för att fira det hundraåriga Finland, och på det sättet förverkligar jubileumsårets tema "Tillsammans". Såväl barn som vuxna och gamla som nya finländare är välkomna. Samtidigt fungerar evenemanget som en hela folkets förfest till slottsbalen på självständighetsdagen. Eftersom Finland ligger på topp vad gäller läsande och utnyttjande av bibliotek är det världens bästa bibliotekskunder - finländarna - som firas på förfesterna. Biblioteken bjuder också på en inblick i det hundraåriga Finlands litteratur, historia och kultur.

Delta i förfesten den 5 december, på bibliotek runt om Finland.

Källa: Projektet Finland 100 år

Ordförande och verksamhetsledare från de övriga nordiska biblioteksförningarna.

Nordiskt samarbete i IFLA

■ I januari hölls ett möte för de nordiska biblioteksförningarna i Stockholm. FSBF representerades av vice ordförande Lisa Strömsholm. På mötet diskuterades läget för biblioteksväsendet i de olika länderna och möjligheter till samarbete. Länderna är små var för sig, men om vi vill driva en gemensam linje i IFLA har vi en viss tyngd.

Svenska biblioteksförningen kommer att utarbeta ett utkast till gemensamt ställningstagande som kan diskuteras på WLIC i augusti. Ställningstagandet kopplas till FN:s Agenda 2030-mål och lyfter fram öppenhet, yttrandefrihet och källkritik.

Föreningen Norden höll en presentation och påminde om att bibliotek kan vara medlemmar och delta i samnordiska projekt, med finansiering från Nordplus och Kulturkontakt Nord.

Lisa Strömsholm

Finlands svenska biblioteksförning 2017

Ordförande

Karolina Zilliacus
bibliotekschef
Pargas stadsbibliotek
tfn 040 733 1954
ordforande@fsbf.fi

Södra Finlands sektion (SFS)

Styrelsemedlemmar:
Lisa Strömsholm
Barnbibliotekarie
Raseborgs stadsbibliotek
lisa.nylund@raseborg.fi

Malin Hollmén
Servicechef för bibliotekstjänster
Sibbo kommunbibliotek
malin.hollmen@sibbo.fi

Helena Andersson
Servicechef
Esbo stadsbibliotek
helena.andersson@espoo.fi

Ersättare:

Ylva Larsdotter
Bibliotekarie
Arbis bibliotek
Ylva.larsdotter@arbis.fi

Eva Höglund

Bibliotekarie
Åbo Akademis bibliotek
eva.hoglund@abo.fi

Martin Ginström

Bibliotekarie
Svenska litteratursällskapets bibliotek
martin.ginstrom@sfs.fi

Österbottniska sektionen (ÖS)

Styrelsemedlemmar:
Kristine Bårdén
Biblioteksfunktionär
Närpes kommunbibliotek
kristine.barden@narpes.fi

Maria Kronqvist-Berg

Bibliotekschef
Malax kommunbibliotek
maria.kberg@gmail.com

Helena Österblad

Biblioteksfunktionär
Malax kommunbibliotek
helena.osterblad@malax.fi

Ersättare:

Åsa Broo
Fredrikakoordinator
Fredrika-biblioteken
fredrikakoordinator@gmail.com

Nina Åbrandt

Biblioteksfunktionär
Kronoby kommunbibliotek
nina.abrandt@kronoby.fi

Lotta Karlström

Biblioteksfunktionär
Nykarleby stadsbibliotek
Lotta.karlstrom@nykarleby.fi

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studenter, arbetslösa, pensionärer och moderskapslediga 10 €
Konto:
IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats

www.fsbf.fi
Du hittar oss också på Facebook (Finlands svenska biblioteksförning) och Instagram (fsbf.fi).

Gemensam symbol för de allmänna biblioteken

**BIBLIOTEK
KIRJASTO
LIBRARY**

■ Rådet för de allmänna biblioteken beslut nyligen att lansera en gemensam symbol för de allmänna biblioteken. Symbolen ska göra det lättare att känna igen bibliotekens lokaler, nättjänster och material också då biblioteken eller tjänsterna har egna namn. Rådet rekommenderar att symbolen används i de allmänna bibliotekens informations- och marknadsföringsmaterial och på skyltar.

En symbol som betecknar de allmänna biblioteken behövs dels på grund av att biblioteksbesökarna byter hemort och dels på grund av sökbeteendet på nätet. Fastän man

på sin egen hemort vet var biblioteket ligger är det på en främmande ort inte alltid lätt att identifiera biblioteket i stadsbilden. Inte heller på de sidor man googlat sig fram till på nätet framgår det alltid vid första ögonkastet vem som står bakom tjänsten. Dessutom används ordet bibliotek nuförtiden också av kommersiella aktörer.

Användningen av den gemensamma bibliotekssymbolen i lokaler, på skyltar och på nätsidor gör det lättare att känna igen biblioteket som den för alla öppna och avgiftsfria plats som avses i bibliotekslagen.

Symbolen består av en bild och ordet kirjasto, bibliotek eller library. I biblioteken.fi:s materialbank finns olika versioner av symbolen: enspråkiga, tvåspråkiga och trespråkiga. Biblioteken kan själva bestämma vilken version som används för olika ändamål.

Symbolen för de allmänna biblioteken är ett skyddat varumärke och det är bara allmänna bibliotek som erbjuder de tjänster som definieras i bibliotekslagen som får använda symbolen.

Källa: biblioteken.fi

Internetgodis

Stora finsk-svenska ordboken finns nu tillgänglig på nätet, alldeles gratis.

→ Slå upp på: finsk-svenska.svenska.gu.se

Media-avain recenserar barn- och ungdomsfilm utgående från filmernas positiva och pedagogiska värden. Det kan handla om att en film är informativ, att den väcker tankar, vågar bryta stereotyper, skildrar positiva förebilder eller positiva relationer. Barnfilm kännetecknas av så mycket mer än bara åldersgränser! Tjänsten produceras av Skolbioföreningen. → Läs mera på: media-avain.fi

Med anledning av internationella högläsningdagen (Heidi von Wright).

Poeten och kulturskribenten Heidi von Wright har ett väldigt fint instagramkonto, med bland annat vackra, finurliga och tankeväckande tuschteckningar.
→ Sök upp på Instagram: @heidivonwright

Via webbsatsningen Project 1917 kan dagens unga möta personer ur Rysslands historia 100 år tillbaka i tiden, från sibiriska bönder till konstnärer och vetenskapsmän. Med hjälp av fotografier, utdrag ur dagböcker och andra historiska dokument väcks året 1917 till liv, dag för dag.
→ Läs och fascineras på: project1917.com

Bladen Brinner, finaste podcasten för vuxna om böcker för barn och unga. Missa inte!
→ Prenumerera och lyssna:
www.bladenbrinner.se

VÄLKOMMEN TILL Finlands svenska biblioteks dagar 2017

14-15 SEPTEMBER, MITT I STAN, NÄRPES

ÅRETS TEMA: SAMARBETE - TILLSAMMANS

5 ORSAKER ATT DELTA I ÅRETS BIBLIOTEKSDAGAR:

Mångsidiga och inspirerande föreläsningar och paneldiskussioner!

Medverkande är bl.a. **Stina Wirsén** (författare och illustratör), Umeå stadsbibliotek, **Rauha Maarno** (Finlands biblioteks förening), **Karin Linder** (Svensk biblioteks förening), **Beatrice Willman** (Larsmo bibliotek), **Lena Sångfors** (Vasa landskapsbibliotek), **Christina Flemming** (Tritonia), **Malin Hollmén** (Helle-nätverket) m.fl.

Närpes! Efter en paus på 20 år intar föreningen växthusens förlovade stad, där 60 procent av Finlands tomater produceras och man pratar det mytomspunna språket närpesiska (som inte ens alla österbottningar förstår). Stadsbiblioteket i Närpes arbetar aktivt med verksamhet för barn och nyfinländare och biblioteks dagarna avslutas med ett besök på huvudbiblioteket.

Höstmötet! Detta kan vara föreningens sista höstmöte ifall styrelsens förslag till stadgeändringar godkänns. Missa inte detta historiska ögonblick i FSBF:s verksamhet!

En minnesvärd middag! Linds kök är en unik växthusrestaurang där vi får äta och umgås i tropiskt klimat bland citrusträd och tomatplantor. Kvällens gäst är musikern och diktaren **Rickard Eklund**.

Kollegor! Alla vet vi ju att de trevligaste och intressantaste människorna jobbar på bibliotek. Kom och träffa gamla och nya bekanta från hela landet.

Anmäl dig senast 27.8! Håll utkik efter anmälningsblanketten och programmet på www.fsbfi.fi.

STINA WIRSÉN

KARIN LINDER

RAUHA MAARNO

